KURANI KERİMİ ANLAMAK VE YAŞAMAK

Kuran'ın Fazileti:

- يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

- ***"Ey insanlar! İşte size, Rabbinizden bir öğüt, gönüllerdeki dertlere bir şifa, müminlere doğru yolu gösteren bir hidayet ve rahmet geldi."[1]***

---

[1] Yunus, 57.

- إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يِهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا

- ***Şüphesiz ki bu Kur'an en doğru yola iletir; iyi davranışlarda bulunan müminlere, kendileri için büyük bir mükâfat olduğunu müjdeler.***[2]

---

[2] İsra, 9.

Rasulullah'ın Kur'an Tarifi:

- Rasulullah buyurdu ki:
- *Kuran öyle bir kitaptır ki: "O'nda, sizden önceki (milletlerin ahvaliyle ilgili) haber, sizden sonra (kıyamete kadar) gelecek fitneler ve kıyamet ahvali ile ilgili haberler.. ayrıca sizin aranızda, (iman-küfür, taat-isyan, haram-helâl vs. nevinden) cereyan edecek ahvâlle alâkalı da hükümler vardır. O, hak ile batılı ayırteden tek ölçüdür ve O'nda her şey ciddidir. Kim bir zalimden korkarak ondan kopar ve onunla amel etmezse, işte o zaman Allah da onu helâk eder. Kim O'nun dışında bir hidayet ararsa, Allah o kimseyi saptırır.*
- *Zira o, Allah'ın en sağlam ipi (hablu'l-metin)dir. O, hikmet edalı hatırlatan bir beyan ve Hakk'a ulaştıran bir yoldur. O, kendisine uyanları (değişik arzulara takılıp) kaymaktan, kendisini (kıraat eden) dilleri de iltibastan korur. Âlimler hiçbir zaman ona doyamaz.. Onu*

çokça tekrar okuyana o, usanç vermez ve tadını eksiltmez. Onun insanlarda hayret uyaran yanlarının sonu gelmez.

- *Öyle bir kitaptır ki, cinler onu işittikleri zaman, şöyle demekten kendilerini alamamışlardır:* ***"Biz, doğru yolu gösteren harika ve hiç duyulmadık bir Kur'ân dinledik. Biz onun (Allah kelamı olduğuna) inandık."*** *(Cin, 72/1) O'nun üslubuyla konuşan, doğruyu konuşmuş olur. O'nunla amel eden, mutlaka mükâfat görür. Kim onunla hüküm verirse, adaletle hükmeder. Kim ona çağrılırsa, doğru yola çağrılmış olur."*[3]

[3] Tirmizi, İbn Hanbel.

Kuran'dan Yüz Çevirenler:

- وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى

- ***"Ama kim Benim zikrimden yüz çevirirse, Kitabımı dinlemez ve Beni anmaktan gaflet ederse, ona dar bir geçim vardır ve Biz onu kıyâmet günü kör olarak diriltir, duruşmaya getiririz.***

- قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا

- ***'Ya Rabbi', der, 'ben gözleri gören biri olduğum halde neden beni kör olarak haşrettin?'***

- قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى

- ***Buyurur ki: 'Bu böyledir. Nasıl âyetlerimiz sana geldiğinde sen onları unuttuysan, bu gün de sen öyle unutulur, bir kenara atılırsın.***
- **وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى**
- ***İşte inkârda ve günahta hadlerini aşanları ve Rablerinin âyetlerine inanmayanları böyle cezalandırırız. Ahiret azabı ise, elbette daha şiddetli ve daha devamlı olacaktır.''[4]***

---

[4] Taha, 124-127.

- **وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا**
- ***O gün, zalim kimse (pişmanlıktan) ellerini ısırıp şöyle der: Keşke o peygamberle birlikte bir yol tutsaydım!***
- **يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا**
- ***Yazık bana! Keşke falancayı (bâtıl yolcusunu) dost edinmeseydim!***
- **لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا**
- ***Çünkü zikir (Kur'an) bana gelmişken o, hakikaten beni ondan saptırdı. Şeytan insanı (uçuruma sürükleyip sonra) yüzüstü bırakıp rezil rüsvay eder.***

- Rivayete göre Ukbe bin Ebi Muayt, verdiği bir ziyafete Rasulullah'ı da davet etmişti. Hz. Peygamber, şehadet getirmedikçe yemeğinden yemeyeceğini söyleyince kelime-i Şehadeti söylemiş; fakat müşriklerin ileri gelenlerinden Ubey b. Halef'in gönlünü hoş etmek için bilahare sözünden dönmüş ve gidip Hz. Peygamber'e hakaretlerde bulunmuştu.
- وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا
- ***Peygamber der ki: Ey Rabbim! Kavmim bu Kur'an'ı büsbütün terk ettiler.***[5]
- Âyette "mehcûr" ifadesiyle ilgili şu anlamlar muhtemeldir: Mehcur, terk edip uzak durmak, onunla amel etmemektir. Zira bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur:

---

[5] Furkan, 27-30.

- مَنْ تَعَلَّمَ الْقُرْآنَ وَعَلَّقَ مُصْحَفَهُ لَمْ يَتَعَاهَدْهُ وَلَمْ يَنْظُرْ فِيهِ جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مُتَعَلِّقًا بِهِ يَقُولُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ إِنَّ عَبْدَكَ هَذَا اتَّخَذَنِي مَهْجُورًا فَاقْضِ بَيْنِي وَبَيْنَهُ

- *"Kim Kur'ân'ı öğrenir ve kendisine ilgi duymaksızın ve içindekileri tefekkür etmeksizin onu bir mushaf olarak başucuna asarsa, kıyâmet günü o Kur'ân onun yakasına yapışır ve: 'Ey Âlemlerin Rabbi, bu kulun beni mehcûr (terkedilmiş-unutulmuş) kıldı. Benimle onun arasında bugün hükmü sen ver' der."*[6]

[6] Kurtubî, el-Cami' li Ahkâmi'l-Kur'ân, XIII, 27-28.

Kur’an’a Göre Yaşamak:

- Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:
- إِنَّ اللهَ يَرْفعُ بِهَذَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا وَيَضَعُ بِهِ آخَرِينَ.
- *“Allah Teâlâ şu Kur'ân-ı Kerîm ile âmil olan kavimleri yükseltir. Onun yolundan (usulünden) gitmeyenleri de alçaltır.”*[7]

---

[7] Müslim.

- Rasulullah buyurdu ki:

- **مَنْ قَرَأَ الْقُرْآنَ وَاسْتَظْهَرَهُ، فَأَحَلَّ حَلَالَهُ، وَحَرَّمَ حَرَامَهُ أَدْخَلَهُ اللَّهُ بِهِ الْجَنَّةَ وَشَفَّعَهُ فِي عَشَرَةٍ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ كُلُّهُمْ قَدْ وَجَبَتْ لَهُ النَّارُ**

- *"Kim Kur'an'ı okur ve onu güzelce ezberler, helâlini helâl, haramını haram kabul ederse, Allah bu sayede o kimseyi cennetine sokar. O kişi de kendi ailesinden hepsi cehennemi hak etmiş on kişiye şefaat eder"*[8]

---

[8] Tirmizi, İbn Hanbel.

- Rasûlullah buyurdu ki:
- يَخْرُجُ فِيكُمْ قَوْمٌ تَحْقِرُونَ صَلاَتَكُمْ مَعَ صَلاَتِهِمْ ، وَصِيَامَكُمْ مَعَ صِيَامِهِمْ ، وَعَمَلَكُمْ مَعَ عَمَلِهِمْ ،
- *«Aranızdan öyle bir grup çıkacak ki onların namazları yanında siz kendi kıldığınız namazları, onların oruçları yanında kendi oruçlarınızı, amelleri yanında da kendi amellerinizi azımsayacaksınız.*
- وَيَقْرَءُونَ الْقُرْآنَ لَا يُجَاوِزُ حَنَاجِرَهُمْ ، يَمْرُقُونَ مِنَ الدِّينِ كَمَا يَمْرُقُ السَّهْمُ مِنَ الرَّمِيَّةِ ،

- *Onlar Kur'an okuyacaklar fakat kalpten okumadıkları için boğazlarından aşağı geçmeyecek; okun yaydan çıktığı gibi onlar da dinden çıkacaklar…*[9]

---

[9] Buhari, Müslim.

Kuran’ı Anlamadan Okumak:

- إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

- ***Anlayasınız diye biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik.***[10]

******

- وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِيهَذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

- ***“And olsun ki Biz, öğüt alsınlar diye, bu Kur’ân’da insanlara her türlü misâli verdik.”***[11]

---

[10] Yusuf, 2.
[11] Zümer, 27.

- وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

- ***“And olsun Biz, Kur’ân’ı öğüt alınsın diye kolaylaştırdık. (Ondan) öğüt alan yok mu?”***[12]

******

- أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا

- ***“Onlar Kur’ân’ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalbleri kilitli mi?”***[13]

---

[12] Kamer, 17.
[13] Muhammed, 24.

- Ebû Ümâme anlatıyor: Birisi Peygamber Efendimize geldi ve:
- “–Yâ Rasûlallâh! Falan oğullarının hisselerini alıp sattım, şöyle şöyle kâr elde ettim.” dedi. Allâh Rasûlü:
- “–Sana bundan daha kârlı bir şeyi haber vereyim mi?” dedi. Adam:
- “–Öyle bir şey var mı?” diye sordu.
- Rasûl-i Ekrem:
- “–Kur’ân’dan on âyet öğrenen, senden daha kazançlıdır!” buyurdu.
- Bunun üzerine adam gitti ve hemen on âyet öğrenip geldi ve bunu Rasûlullâh’a bildirdi.[14]

---

[14] Taberani, Heysemi.

- Rivâyete göre Ebû Hamza, Abdullâh bin Abbâs'a:
- "–Ben Kur'ân'ı çok hızlı okuyorum. Kur'ân'ı üç günde hatmediyorum." dedi.
- İbn-i Abbas ise ona şu mânidar karşılığı verdi:
- "–Bakara Sûresi'ni düşünerek, tertîl ile bir gecede okumam, bana senin okuduğun şekilde okumamdan daha hayırlı görünüyor."[15]

******

- Süleyman Dârânî de, Kur'ân-ı Kerîm okuma hakkındaki görüşlerini şöyle ifâde eder:
- "Ben bir âyet okurum, dört-beş gece onu düşünürüm, onu iyice anlamadan başka bir âyete geçemem."[16]

---

[15] Beyhaki.

- Iyâs bin Muâviye, Kur’ân-ı Kerîm’i tefekkürsüz okuyanlar için şu teşbîhte bulunur:
- “Kur’ân’ı okuyup da onun mânâlarını, inceliklerini bilmeyen ve düşünmeyen kimse, karanlık bir gecede hükümdardan kendisine bir mektup gelen, fakat mektupta ne yazdığını okuyup öğrenemediği için kendisini korku saran kimse gibidir. Kur’ân’ın mânâ ve inceliklerine intikâl eden kimse de, lamba getirip ortalığı aydınlatarak mektubun içindekileri okuyan kimse gibidir.”[17]

---

[16] Gazzali, İhya.
[17] Kurtubi, Tefsir, I, 26.

- Hazret-i Ömer: “Bakara Sûresi’ni on iki senede tamamladım ve şükrâne olarak bir deve kurbân ettim.” buyurmuştur.
- Hz. Ömer, bir bakıma bu sûrenin ancak on iki senede tatbikâtına muvaffak olabildiğini ifâde etmektedir.
- Nitekim Ebû Ömer, Kur’ân hâfızını şöyle târif etmektedir:
- “Kur’ân hâfızları Kur’ân’ın hükümlerini, helâl ve haramını bilen ve içindekilerle istikâmetlenendir.”[18]

[18] Kurtubi, Tefsir, I, 26.

- Bu okuyuşa benzer bir misâl de şöyledir: Ebû Bekir Verrâk isimli bir zâtın küçük bir oğlu vardı. Kur'ân-ı Kerîm öğrenmek için bir hocadan ders okumaktaydı. Birgün mektebden benzi sararmış bir şekilde titreyerek erkenden eve geldi. Ebû Bekir Verrâk, buna şaşırarak oğluna sordu:
- "-Hayırdır evlâdım, mektebden niçin erken geldin?“
- Oğlu, o küçücük yüreğine yerleşmiş bulunan Allâh korkusu neticesinde sonbahar yaprağına dönen bir çehre ile:
- "-Ey babacığım! Bugün hocamız bana Kur'ân'dan bir âyet öğretti. Onun mânâsını idrâk edince, korkumdan bu hâle geldim!.." dedi.
- Bu sefer babası:
- "Evlâdım, o hangi âyet-i kerîmedir?" dedi.
- Küçük çocuk okumaya başladı:

- فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا
- ***"Eğer inkâr ettiğiniz takdîrde, çocukları ak saçlı ihtiyarlara döndürecek günden nasıl korunabileceksiniz?"*** (el-Müzzemmil, 17)
- Daha sonra küçük yavru, bu âyetin dehşet ve heybetinden hasta oldu. Ölüm döşeğine yattı. Çok geçmeden de rûhunu teslîm etti.
- Babası Ebû Bekir Verrâk, bu hâdise üzerine çok duygulandı. Öyle ki, sık sık oğlunun kabrine gider ve ağlayarak kendi kendine şöyle derdi:
- "-Ey Ebû Bekir! Senin oğlun Kur'ân'dan işittiği bir âyet ile Allâh korkusundan rûhunu teslîm etti. Sen ise, bunca zamandır Kur'ân-ı Kerîm okursun, hâlâ hukûk-i ilâhiyyeden bir çocuk kadar da korkmazsın!.."

Kuran’ı Nasıl Okumalıyız?:

- Hafız Münâvî, büyük bir hadis alimi, fakih ve sûfîdir. Miladi 1545 ile 1622 yıllarında Mısır’da yaşamıştır.
- Bu büyük alimin talebelerinden biriyle aralarında geçen bir hatırayı aktarır kaynaklarımız. Hafız Münâvî’nin genç bir talebesi varmış. Kur’an’ı hıfz etmek için sabahlara kadar yatmaz, çalışır ve en az gecede bir hatim edermiş.
- Sabah olunca rengi solmuş, benzi sararmış bir halde hocasının karşısına gelir, zorlanarak dersini arz etmeye çalışırmış.
- Hocası talebesindeki bu hali görünce meraklanmış ve arkadaşlarından bu talebesinin halini sormuş. Arkadaşları bu talebenin sabahlara kadar Kur’an hıfzı ile meşgul olduğunu ve her gece bir hatim indirdiğini söylemişler.

- Hafız Münâvî bu talebesini uyarma ihtiyacı duymuş, onu karşısına oturtarak demiş ki:
- “Evladım! Kur’an indiği gibi okunmalıdır. Maharet çok okumak değil, asıl maharet okunan o ayetler üzerinde tefekkür etmektir. Bundan sonra geceleri Kur’an okurken sanki ben karşındaymışım ve bana okuyormuş gibi oku.”
- Hocasının bu tavsiyelerini dinleyen talebe o gece sanki rahlesinin önünde hocası varmış gibi, Kur’an’ını okumuş.
- Sabah olunca hocasının önüne dersini arz etmeye gelince, hocası sormuş:
- “Evladım! Bu gece ne kadar Kur’an okudun.”
- Talebe hocasına demiş ki: “Hocam! Ancak Kur’an’ın yarısını okuyabildim. Çünkü sizi önümde hayal edince yanlış yapmamak için daha dikkatli ve yavaşça okudum.”

- Hocası bu başlangıca sevinmiş ve talebesine demiş ki: “ Bu gece ise sanki rahlenin önünde Efendimiz (s.a.v.) varmış gibi Kur’an’ını oku. Sanki dersini O’na arz ediyormuş gibi oku.”
- Talebe hocasının dediği gibi, o gece Efendimiz’in ruhaniyeti ile beraber olmaya çalışmış ve sanki dersini O’na okuyormuş gibi büyük bir hassasiyet ile okumaya çalışmış ve sabah olunca yeniden hocasının karşısına geçmiş.
- Hocası sormuş; “Ne yaptın bu gece?” Talebe demiş ki;
- “Ancak Bakara Sûresini okuyabildim” Hoca yine sevinmiş, “tamam bu iş kemale erecek diye içinden geçirmiş” ve;
- “Bu gece de sanki karşında Vahiy meleği Cibril varmış gibi oku” demiş.Talebe o gecede sanki Cebrail’e okuyormuş gibi Kur’an’ını okumaya çalışmış. Sabah olunca hocası yine sormuş; “Ne yaptın bu gece?”

- Talebe demiş ki; “Hocam! Sadece Fatiha Sûresini okuyabildim.”
- Hoca talebesindeki bu olumlu gelişmeden dolayı daha da sevinmiş ve en son merhalede talebesine;
- “Bu gece sanki karşında alemlerin Rabbi olan ALLAH varmış gibi oku. Sanki O’nunla konuşuyormuş gibi, dersini O’na arz et” demiş.
- Talebe hocasının istediği gibi o gece öyle yapmış. Sabah olunca yeniden hocasının karşısına geçmiş, hocası ne yaptığını sormuş; talebe demiş ki;“VALLAHi! Hocam, Fatiha’dan başladım; İyyake na’büdü’ ya geldim, ama bir türlü bu ayeti tamamlayamadım. Bu ayeti her dilime aldığımda, karşımda duran Rabbime karşı tam anlamıyla kulluğumu yerine getirememe utancı ile, kendi kendime;
- “Sen gerçekten her halin ile ALLAH’a kulluk yapıp, başka hiçbir şeye yönelmiyor musun?” diye sorguladım.

- Bu sorgulamayı o kadar çok yapmışım ki, birde baktım sabah olmuş ve ben hala “İyyake na’büdü” ayetini geçememişim.”
- Talebenin bu samimi sözleri hocayı da, orada bulunan diğer talebeleri de, gözyaşlarına boğmuş ve hoca talebesinin sahabe şuurunda bir Kur’an anlayışına vardığından dolayı sevinmiş ve bu talebesini kutlayarak, ona hayır dualarında bulunmuş.
- Sahabeden yıllar sonra gelip, ama onların Kur’an anlayışını yeniden yakalamanın mümkün olduğunu bize göstermesi bakımından bu menkıbe güzel bir örnektir.
- Demek ki; o ideal anlayışı yakalamanın yollarından biri Kur’an’ı ALLAH ile konuşuyormuş gibi okumaktır.

Kur’an-ı Sanki Bize İniyormuş Gibi Okumak:

- Pakistan’ın Mehmet Akif’i olarak bilinen büyük İslam şairi Muhammed İKBAL, Kuran-ı Kerim okumasına ait bir hikâyeyi kendi kaleminden şöyle nakletmektedir:
- “Her sabah namazdan sonra Kuran-ı Kerim okumayı adet edinmiştim. Rahmetli babam beni gördükçe “Ne yapıyorsun?” diye sorardı ben de ‘Kuran-ı Kerim okuyorum’ derdim.
- Babam aynı suali tam üç sene tekrarladı. Artık bir gün “Babacığım! Her gün bana aynı suali soruyor benden de aynı cevabı alıyorsunuz. Acaba bu suali tekrarlama maksadınız nedir?” deyince şöyle söyledi:
- “Evladım demek istiyordum ki Kuran-ı Kerim’i Cenabı Kibriya’dan sanki sana iniyormuş gibi okumalısın!”

- “Artık o günden sonra Kuran-ı Kerim'i yepyeni bir zevk ilahi bir neşeyle okumaya başladım. İşte o tarihten itibaren bütün yazdıklarım o güneşten bir zerre, denizden bir katredir…”

- Reşid Rıza, tıpkı hocası Abduh gibi, "Kur'an hayatı doğru yaşamanın kılavuzudur" önermesinde ifadesini bulan düşünceyi her fırsatta tekrar eder. Bu çerçevede Kur'an'ın hidayet misyonunun on temel maksadın tahakkukuna matuf olduğunu söyler ve bu maksatları şöyle sıralar:
- (ı) Dinin tevhid, ölümden sonra diriliş, hesap ve amel-i salihten oluşan rükunlarını beyan etmek;
- (ıı) Nübüvvet risalet ve rasullerin görevlerini beyan etmek;
- (ııı) İslam'ın selim fıtrat, akıl, fikir, ilim, hikmet, fıkh, burhan, hüccet, vicdan, özgürlük ve bağımsızlık dini olduğunu beyan etmek;
- (ıv) Beşerî, ictimai ve siyasi ıslahı beyan etmek,
- (v) Emir ve yasaklarla ilgili olarak İslam'ın genel özelliklerini beyan etmek;
- (vı) İslam'da devlet ve siyasetin temel esaslarını beyan etmek,

- (vıı) Ekonomik ıslahı beyan etmek;
- (vııı) Savaş nizamını ıslah etmek, savaşın felsefesini çürütmek;
- (ıx) Kadına beşerî, dinî ve medenî haklarının tümünü vermek;
- (x) Köleyi özgürleştirme hususunda İslâmî çözüm yolunu göstermek